

KENT 309 PLANLAMA KURAMLARI 7. HAFTA

Geçen ders konuştuğumuz planlamada sistem yaklaşımı ve akılcı yaklaşımı hızlıca hatırlayalım...

PLANLAMA BİR SİSTEM Mİ?

PLANLAMA AKILCI BİR SÜREÇ Mİ?

↑
NESNE
↑
MATEMATİKSEL MODEL TEMELLERİNDE

↑
SÜREÇ
↑
SİYASET, FELSEFESİ, SOSYAL BİLİMLER,
KAPAR ALMA SÜREÇLERİ,
PROSEDÜRLERİ İLE TEMELLENİYOR

Neden bu kadar
üzerinde durduk
günümüz yeni
arayışlarına bakarken
daha iyi anlayacağız..

Akılcı Kapsamlı Planlama

?

Neye **Akılcı**
diyebiliriz?

TDK Sözlük

1. sıfat, felsefe Akılcılıktan yana olan,
uşçu, rasyonalist (kimse).
2. sıfat Akılcılıkla ilgili.

Oxford Dictionary (rational - adjective)
(davranış, fikirler, vb.) duygulardan ziyade akla dayalı
rasyonel birargüman/ seçim/karar
rasyonel analiz/düşünce

**Geçtiğimiz ders akılcı planlamaya odaklanmıştık

?

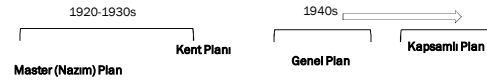
Neye
Kapsamlı
diyebiliriz?

TDK Sözlük

1. sıfat Kapsamı olan.
2. sıfat Kapsamı geniş olan, şümüllü.

Oxford Dictionary (comprehensive - adjective)
Dahil olabilecek tüm öğeler, ayrıntılar,
gerçekler, bilgiler vb. dahil olmak üzere
Eş anlamı tam, dolu

KAPSAMLI PLANI NASIL TANIMLAYABİLİRİZ?

- Geleceğe yönelik amaç-istekler üzerinden belirlenen,
- Amaç ve isteklere ulaşıldığında yerleşmenin nasıl olacağını ortaya koyan,
- Bunlara ulaşmak için uygulanması gereken kamusal eylemleri içeren
- Bir rehber niteliği taşır.

KAPSAMLI PLANI NASIL TANIMLAYABİLİRİZ?

Akılcı Kapsamlı Planlama

- Toplumsal **çelişkilerle ilgilenmez** ve bu çelişkilerin üzerine gitmez
- Daha geniş kesimlere hitap etme niyetiyle, geniş kesimlerin çıkarları üzerinden **-kamu yararı-** anlayışını benimser
- **Sorunlara bütüncül** yaklaşır (parçacı tespit ve çözümlere uzak durur)
- **Politikanın dışlanmaya** çalışıldığı söylemindedir
- Dolayısıyla da **mekanik ve teknik bir süreç** işaret eder

Birlikte
Değerlendirelim

?

Akılcı Kapsamlı Planlama

Asıl niyeti sadece fiziksel değil toplumsal, ekonomik ve politik işlevleri de yönlendirici nitelikte olması öngörüldüğü belirtildi de **pozitivist** bir yaklaşım olması dolayısıyla **daha ziyade geleceğe yönelik mekansal gelişimin** önceden kestirimini ortaya koymaya çalışır.

Pozitivist yaklaşım derken neyi kast ediyoruz?

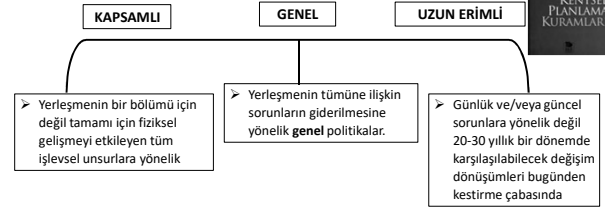
Akılcı Kapsamlı Planlama

Ortaya çıkışı

Batı ülkelerinde özellikle dünya savaşları etkileri ve sanayileşmenin yol açtığı başta sağlıkla ilgili olmak üzere kentsel sorunların çözümüne yönelik olarak fiziksel gelişim dinamikleriyle çözüm üretme aracı olarak geliştirilmiştir.

- Planlama kuramları içerisinde en çok tartışılan en uzun süre gündemde kalmayı başınp halen geniş uygulama sahası bulan bir kuram.
- Yerleşmenin fiziksel kararlarının alınmasında başvurulacak **politikalar rehberi** niteliğindeki resmi belge.
- Yerleşmelerin kent yöneticilerinin gelecek 20-30 yılda **ne yönde ve nasıl bir gelişim** olacağının tespiti

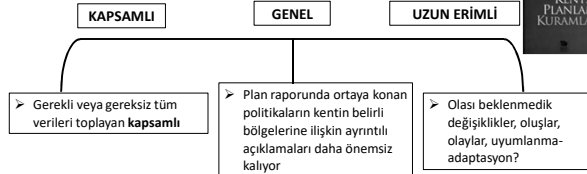
Akılcı Kapsamlı Planlama

Bu 3 anahtar kelimenin her biri için ortaya konan açıklamaları değerlendirdiğimizde ne gibi sorunlar açmazlar tespit edebiliriz tartışalım...

Akılcı Kapsamlı Planlama

KAVRAMIN NİTELİKLERİ

SÜRECİN NİTELİKLERİ

(Akılcı) Kapsamlı Planlama

1. Belirli amaç ve hedeflere ulaşmak
 - Ortaya konan-kullanılan araçlarla amaçlara ulaşma
2. Seçme yapmak
 - Her aşamada bir seçim yapma sorumluluğu
3. Geleceğe yönelmek
 - Planlama vs. Projeksiyon?? Geleceğe yönelik başta ortaya konan amaç-hedeflere ulaşma yolundaki bir dizi eylem dizgesi –denetim-müdahale), maliyetlerine yönelik karar alma süreci
4. Eylem
 - Amaç-araç yürüncesinde uygulamaya yönelik bir adım
5. Kapsamlılık
 - Akılcı bir seçim yapabilmek için her alternatif ile olası sonuçları açıklanmalı

Davidoff ve Reiner (1962) "A Choice Theory of Planning" Journal of American Institute of Planning, 31 sf.331-338

SÜRECİN EVRELERİ

Rasyonel modelde amaç ve hedefler belirlenir, politika alternatifleri tanımlanır ve son politika alternatifleri hayata geçirildiğinde politika alternatifleri değerlendirilir.

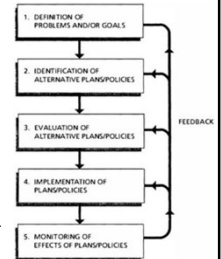
1. Sorunun Tanımı
2. Amaç ve Hedeflerin Belirlenmesi
3. Alternatiflerin (alınışların) Belirlenmesi
4. Alternatifler Arasından En Uygunun Seçimi
5. Uygulama
6. İzleme ve Geri Besleme

SÜRECİN EVRELERİ

(Akılcı) Kapsamlı Planlama

Plancıya atfedilen roller??
PLANCININ SORUMLULUĞUNDA-YETKİSİNDE OLAN ADIMLAR??
KARAR VERİCİLERİN SORUMLULUĞUNDA-YETKİSİNDE OLAN ADIMLAR??

Akılcı Kapsamlı Planlama

TARİHİ GELİŞİM
İngiltere örneklendirmesini geçen hafta değerlendirmiştik...

Peki ya AMERİKA?

19. yy Avrupası'ndan etkilenir

Büyük parklar
Geniş bulvarlar

ÖR. Hausmann ve III. Napolyon'un Paris'i..

Akılcı Kapsamlı Planlama

TARİHİ GELİŞİM

19. yy sonlarında ABD Geniş **kamusal** alanların üretimi

Güzel Kent Hareketi – The City Beautiful (1890'lı yıllar)

Büyük planlar yapın; Burnham'ın deyişiyle güzelliği belediye sanatından, muhteşem parklardan, detaylı dizayn edilmiş binalardan, geniş caddelerden ve heykellerle bezeli plazalardan geliyordu

Akılcı Kapsamlı Planlama

TARİHİ GELİŞİM

19. yy sonlarında ABD Geniş **kamusal** alanların üretimi

- 1850 New York – Central Park'a yönelik uzun erimli bir tasarım planlanması (F.L. Olmsted ve C. Vaux)

-1853'te New York Şehri, Central Park'ı oluşturacak olan 59th Street'ten 106th Street'e kadar 778 dönümlük bir alan elde etmek için seçkin alanın gücünü kullandı. On yıl sonra, park 110. Caddeye kadar uzanacaktı. Bu topraklarda kiracı veya geçekonu olarak yaşayan 1.600 kişi, bir okul ve üç kilise ile birlikte tahliye edildi. -
The Greensward Plan
<https://betterwaterfront.org/the-legacy-of-central-park-how-downing-vaux-and-olmsted-set-the-standard-for-american-parks/>

Akılcı Kapsamlı Planlama

TARİHİ GELİŞİM

19. Yy sonları ve 20 yy başları kapsamlı plan özellikleri

BÜYÜK KAMUSAL ALAN YATIRIMLARI

- PARKLAR
- BULVARLAR
- KAMU BİNALARI

Peşaj ve tasarım ağırlıklı yaklaşımlar

Akılcı Kapsamlı Planlama

TARİHİ GELİŞİM

ÖZEL ALANA KONU: KONUT VE ÇALIŞMA YERLERİ??

- Uygulamaya yönelik adımlar ancak ABD Yüksek Mahkemesinin aldığı kararlar akabinde oluşturulan bir dizi yasal altlık ile gerçekleşiyor
- Böylelikle kamu otoritesi özel mülke konu alanlara ilişkin düzenleme kararı atabilme yetkisine kavuşuyor (kat yükseklikleri, çekme mesafesi, arazi kullanımı denetimi vb.)

Akılcı Kapsamlı Planlama

TARİHİ GELİŞİM <https://www.nytimes.com/2016/07/26/nyregion/new-yorks-first-zoning-resolution-which-brought-order-to-a-chaotic-building-boom-turms-100.html>

- İlk Kapsamlı Bölgeleme Planı – Zoning Plan (Land-use benzeri) – (bazı kaynaklarda 1916 Zoning Resolution olarak yer buluyor)

"2½" zone, in Lower Manhattan, buildings could rise without setback two and a half times the width of the street that they fronted

Aşağı Manhattan'daki "2½" bölgesinde binalar, cephelerinin genişliğinin iki buçuk katı kadar gerileme olmadan yükseltilir.

Akılcı Kapsamlı Planlama

TARİHİ GELİŞİM

Benzer yıllarda...

- YENİ KENT AKIMI - NEW Urban MOVEMENT
- KOMŞULUK BİRİMİ TASARIMLARI - NEIGHBOURHOOD UNITS
- DÜNYA SAVAŞI ERTESİ
- *EKONOMİK VE POLİTİK KOŞULLAR
- Kamu yetkilileri - iktidar sahipleri kendini yeni gelişimleri yönlendirmek yerine mevcut eğilimlere sadık kalan trendi takip eden daha tutucu bir yaklaşım sergilemiş ve yetilerini daha kısa erimli ve işlevsel kullanma niyetiyle değerlendirmişlerdir
- «işlevsel planlama» functional planning (otoyollar, alt-üst yapı yatırımları vb.)
- Özel mülkiyete konu alanlarda sadece bölgelemelin yeterli görüldüğü
- Piyasasın istekleriyle diğer büyük yatırımların - dolayısıyla planların üretildiği

**Politik bir araç olarak planlama???
Kamunun eli yerine sermayenin görünmez eli??**

Akılcı Kapsamlı Planlama

TARİHİ GELİŞİM

1928 Tıp İmar Yasası (Standart Act) ile «kapsamlı plan» daha standart bir yaklaşımla tüm eyaletlerce kabul ediliyor

II. Dünya Savaşı dönemi ve ertesi yaşanan ekonomik buhran, ülke ölçeğindeki siyasi-ekonomik yeniden yapılanma, yeni kentlerin kurulması dışında, 2. planlama bölümünün kurulması (MIT)

1940 sonrası arazi kullanımı, ulaşım şemasının yanı sıra konut politikaları, demografi ve istihdama yönelik eğilimlerin plana dahil edilmeye başlanıyor..

1950-60'lı yıllarda plancıların istihdamına yönelik geliştirilen yasa ve teşvikler alanı daha cazip kılmakta (gerçi yine fonlardan para alma - rant kaygısı gündemde) yerleşmelerin planlı gelişimi bu önermelerle teşvik edilmekte

